

ONTWERPBESLUIT ALDE FEANEN

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (Pb EG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Alde Feanen**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
  - H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*
  - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
  - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
  - H7140 Overgangs- en trilveen
  - H7210 *Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van het *Caricion davallianae*
  - H91D0 *Veenbossen
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
  - H1134 Bittervoorn
  - H1145 Grote modderkruiper
  - H1149 Kleine modderkruiper
  - H1163 Rivierdonderpad
  - H1318 Meervleermuis
  - H1340 *Noordse woelmuis

Artikel 2

1. Als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Alde Feanen** zoals aangewezen bij besluit van 20 mei 1994 (NBLF 944095, Stcrt. 1994, nr. 103) wordt aangewezen: het gebied bedoeld in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting behorende bij dit besluit.
2. Als onderdeel van de speciale beschermingszone als bedoeld in het eerste lid komt te vervallen: het gebiedsdeel bedoeld in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting behorende bij dit besluit.
3. De nota van toelichting, voor zover van toepassing op de aanwijzing zoals bedoeld in het eerste lid, wordt ingetrokken.
4. De in het eerste lid genoemde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Brandgans, Bruine kiekendief, Kemphaan, Nonnetje, Porseleinhoen, Purperreiger, Roerdomp en Zwarte stern.
5. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is verder aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Aalscholver, Grutto, Grauwe gans, Kolgans, Krakeend, Kuifeend, Rietzanger, Slobeend, Smient, Snor, Tafeleend en Wintertaling.
6. De kaart behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzing bedoeld in artikel 1 en de wijzigingen van het in artikel 2 bedoelde besluit, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **Alde Feanen**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.
3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soort anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:
H1042   Gevlekte witsnuitlibel
Dit betreft een soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) . Het sterretje verwijst naar een prioritaire soort.

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Noord, van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Cascadeplein 6, 9726 AD Groningen. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s).

Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres:
<http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de ter inzage legging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Alde Feanen waarin opgenomen: nota van toelichting bij de aanwijzing van Alde Feanen als speciale beschermingszone in het kader van de richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede nota van toelichting bij de wijziging van het besluit NBLF 944095 bij de aanwijzing van Alde Feanen als speciale beschermingszone in het kader van de richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Alde Feanen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt de aanwijzing van het gelijknamige gebied als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Deze wijziging heeft in elk geval betrekking op de vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen hetgeen gebaseerd is op toepassing van de criteria, die zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000¹. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura2000-gebied Alde Feanen, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Alde Feanen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als “Habitatrichtlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Alde Feanen” en onder nummer NL3000044 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor twee prioritaire habitattypen en één prioritaire soort in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Het gebied is eveneens op 20 mei 1994 (besluit NBLF 944095) onder de naam Alde Feanen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”. Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL3009001. Het besluit NBLF 944095 is door middel van dit besluit gewijzigd.

---

¹ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van het hieronder genoemde natuurmonument.² In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Tuskensleatten is aangewezen op 2 mei 1978 (NLB/N-29508, Stcrt. 1978, nr. 93).

Het Natura2000-gebied Alde Feanen (landelijk gebiedsnummer 13) omvat het Vogelrichtlijngebied Alde Feanen en het gelijknamige Habitatrichtlijngebied. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder de Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Het Natura2000-gebied Alde Feanen ligt in de provincie Fryslân en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Boarnsterhim, Smallingerland en Tytsjerksteradiel.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Oude Venen (Alde Feanen) is een deels vergraven en ontgonnen laagveengebied. Het is één van de weinige overgebleven restanten van een omvangrijk complex van laagveenmoerassen en petgatenlandschappen. De vervening kwam hier in de tweede helft van de 17e eeuw goed op gang. Het gebied is deels kleinschalig (petgaten en legakkers) en deels grootschalig (plassen) verveend. Rond 1900 kwam er een einde aan de turfwinning en vervening. In het begin van deze eeuw werd er door de bevolking op verschillende plaatsen geprobeerd veeteelt te bedrijven door het inpolderen en bemalen van petgatengebieden.

De huidige situatie is vooral het resultaat van het na de vervening opgetreden verlandingsproces. Landschappelijk wordt het gebied gekenmerkt door moerasvegetaties, omgeven door zomerpolders en boezemlanden en doorsneden door tal van watergangen. Het gebied bestaat uit open water, rietlanden, laagveenverlandingsmoeras, moerasbos en schrale graslanden op restveen. De petgaten, die vaak verscholen liggen tussen riet en moerasbossen, verkeren in diverse stadia van verlanding. In deze petgaten komt dikwijls drijftilvorming voor. Op andere

---

² Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

plaatsen is de verlanding wat verder voortgeschreden in de richting van een trilveen of blauwgrasland. In de meeste petgaten is na beëindiging van het rietmaaibeheer een elzenbroekbos tot ontwikkeling gekomen.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Alde Feanen behoort tot het Natura2000-landschap 'Meren en Moerassen'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Alde Feanen is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede voor zover van toepassing nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.³

Alde Feanen is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van plassen, uitgestrekte moerassen en omringende graslanden die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het gebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Globaal gaat het om het water- en moerasgebied dat is gelegen rondom Eernewoude.

Het voormalige beschermd natuurmonument Tuskensleatten heeft een oppervlakte van 96 ha en ligt geheel binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied Alde Feanen. Het voormalige beschermd natuurmonument is apart op de kaart aangegeven.

Het Natura2000-gebied beslaat een totale oppervlakte van 2142 ha, dat geheel onder beide richtlijnen is aangewezen. Dit betreft de bruto-oppervlakte, omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

De begrenzingen van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) en van het Vogelrichtlijngebied zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.

---

³ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is tussen Eernewoude en de ten zuiden daarvan gelegen Jan Durkspolder aangepast. Het betreft een uitbreiding ten behoeve van instandhouding en herstel van de Noordse woelmuis (*H1340). Dit betreft nieuwe natuur die inmiddels is verworven door It Fryske Gea (49 ha).

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is op enkele plaatsen aangepast (zie bijlage A):

- Het open water in Eernewoude (24 ha), dat grotendeels is omgeven door bebouwing en recreatieterrein, is buiten de begrenzing gebracht omdat het weinig betekenis heeft voor de water- en moerasvogels waarvoor het gebied is aangewezen.
- De uitbreiding van het Habitatrictlijngebied geldt ook voor het Vogelrichtlijngebied gelet op het belang voor pleisterende watervogels en andere moerasvogels. Uitbreiding mede ten behoeve van duurzame instandhouding (hydrologische condities) van de habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrictlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde.
Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.
Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.

- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld,

waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion of Hydrocharition*

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De kwaliteit van habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden is vooral matig en lokaal goed ontwikkeld. Recent is de kwaliteit door maatregelen verbeterd en er zijn mogelijkheden voor verder herstel van de kwaliteit.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B).

Toelichting Plannen voor de verdere de ontwikkeling van vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B) zijn aanwezig. De kwaliteit van de huidige voorkomens in dit gebied is matig. Door uitbreiding en kwaliteitsverbetering te bevorderen kan bijgedragen worden aan de bescherming van dit internationaal belangrijke subtype.

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting In het gebied is een vrij grote oppervlakte aanwezig van niet-uitgeveend terrein. Hier komt een kleine oppervlakte van het habitatype blauwgraslanden voor van overwegend matige kwaliteit, Plaatselijk komt blauwgrasland van goede kwaliteit voor met o.a. melkvioltje. Lokaal zijn er mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering dat wordt nagestreefd omdat de Alde Feanen van belang is voor de laagveenvariant van blauwgraslanden.

H7140   **Overgangs-en trilveen**
Doel   Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B).

Toelichting   In het gebied komt het habitatype overgangs- en trilvenen in goed en matig ontwikkelde vorm voor als *veenmosrietlanden* (subtype B). Overgangen naar graslanden maken ook onderdeel uit van dit subtype. Omdat de landelijke staat van instandhouding matig ongunstig is en er mogelijkheden zijn voor herstel wordt uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit nagestreefd. In het verleden kwam ook goed ontwikkeld overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) voor, maar herstel hiervan wordt vooralsnog niet nagestreefd.

H7210   ***Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van het *Caricion davallianae***

Doel   Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting   Het habitatype galigaanmoerassen komt met een zeer klein oppervlakte voor in matige kwaliteit. Het betreft de meest voorkomende vorm van het habitatype galigaanmoerassen (onderdeel uitmakend van de rietklasse en behorend tot de ruige galigaanvegetaties).

H91D0   ***Veenbossen**

Doel   Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting   Het habitatype hoogveenbossen komt met een klein oppervlakte in matige en goede kwaliteit voor. Er zijn mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1134   **Bittervoorn**

Doel   Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting   Het is onduidelijk hoe belangrijk het gebied is voor de bittervoorn, omdat de verspreiding in Friesland onvoldoende bekend is.

H1145   **Grote modderkruiper**

Doel   Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting   Het is onduidelijk hoe belangrijk het gebied is voor de grote modderkruiper, omdat de verspreiding in Friesland onvoldoende bekend is.

H1149   **Kleine modderkruiper**

Doel   Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting   De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor in dezelfde wateren als bittervoorn en grote modderkruiper. Maatregelen ten behoeve van deze soorten zullen als neven effect hebben dat populaties van de kleine modderkruiper zich ook duurzaam kunnen handhaven.

- H1163 Rivierdonderpad**
 Doel Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting De rivierdonderpad is een wijdverspreide soort die in het laagveengebied niet bedreigd is.
- H1318 Meervleermuis**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting Het betreft een belangrijk foerageergebied van kolonies meervleermuizen van buiten het gebied.
- H1340 *Noordse woelmuis**
 Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting Het betreft een belangrijk gebied, met een groot oppervlak aan oevers. De noordse woelmuis wordt (in heel Friesland) met uitsterven bedreigd. Verbetering leefgebied is van belang om in Friesland een levensvatbare populatie te verkrijgen.

4.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

- A017 Aalscholver**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 800 paren.
 Toelichting Na de vestiging in 1983 maakte de kolonie aalscholvers een sterke groei door tot een maximum van 942 paren in 1995. Sedertdien komen jaarlijks ca. 900 paren tot broeden. Het is de enige kolonie van betekenis in het Friese merengebied. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A021 Roerdomp**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 4 paren.
 Toelichting De roerdomp is van oudsher broedvogel met een maximum van 7 paren in 1982. Het aantal paren fluctueert sterk met na strenge winters slechts 0-1 paar. Herstel van petgaten lijkt de laatste jaren een positief effect op de populatie te hebben. In de periode 1999-2003 zijn gemiddeld ruim 4 paren vastgesteld; maximaal 6 paren in 2002. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op het recente, relatief hoge, niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friese merengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

- A029 Purperreiger**
 Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.
 Toelichting Sedert halverwege de 50-er jaren is de purperreiger broedvogel in kleine aantallen. Doorgaans zijn maximaal 20 paren aanwezig, in 1967 ca. 30. In 1983 werd met 20 paren voor het laatst het gewenste aantal voor een sleutelpopulatie gehaald. In de periode 1993-2002 broedden jaarlijks 4-10 paren. Het is de noordelijkste kolonie in Nederland en daarmee in Europa. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A081 Bruine kiekendief**
 Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.
 Toelichting De bruine kiekendief is van oudsher broedvogel met ca. 10 paren. Vanaf eind 80-er jaren werd geregeld een aantal paren vastgesteld dat het gewenste aantal voor een sleutelpopulatie oversteeg: in 1989 23 paar, van 1992-95 20-23 paar. Het gebied levert als broedgebied de grootste relatieve bijdrage in de noordelijke helft van de Friese meren en het enige gebied met voldoende omvang voor een sleutelpopulatie in deze regio. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A119 Porseleinhoen**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.
 Toelichting De porseleinhoen is van oudsher een schaarse broedvogel met enkele paartjes. Het laatste decennium fluctueerde het aantal paren tussen de 2 en 15. Het gebied levert als broedplaats de grootste relatieve bijdrage in het noordelijk deel van het Friese merengebied. Het gewenste aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friese merengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.
- A151 Kemphaan**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.
 Toelichting De kemphaan is van oorsprong ongetwijfeld een talrijke broedvogel. De populatie is, in lijn met de algehele tendens in Nederland, sterk afgenomen. In de periode 1993-2002 fluctueerde de stand sterk van jaar op jaar tussen 0 en 10 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friese merengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

- A197 Zwarte stern**
Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
Toelichting De zwarte stern is van oudsher een talrijke broedvogel van het laagveenmoeras, met als belangrijk element drijvende waterplanten vegetaties van krabbescheer. In 1980 werden nog 100 paren geteld. Tot en met 1992 werd het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie in de meeste jaren gehaald (in 1992 nog 54 paren). Daarna viel het aantal paren sterk terug en fluctueert sindsdien tussen de 5 en 23 paren. De Alde Feanen levert de grootste relatieve bijdrage als broedgebied aan de noordrand van het areaal in Nederland, dat in de laatste decennia sterk is ingekrompen. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied heeft in potentie voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A292 Snor**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
Toelichting De snor is in de Alde Feanen ongetwijfeld van oudsher een gewone broedvogel van waterrietmoeras waar een flink aandeel vitaal riet aanwezig is. Telgegevens zijn alleen beschikbaar uit 1993 en 1994 toen resp. 30 en 21 paren werden geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren op 40 geschat. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op het recente, relatief hoge niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friese merengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.
- A295 Rietzanger**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 800 paren.
Toelichting De rietmoerassen van de Alde Feanen herbergen één van de grootste sleutelpopulaties rietzangers van het Friese merengebied. In de periode 1993-97 werden jaarlijks 197 - 261 paren vastgesteld en in 1992 328. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 800. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

4.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

- A017 Aalscholver**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver o.a. een functie als foerageergebied. Sinds de jaren tachtig zijn aantallen toegenomen, recent is er sprake van fluctuaties zonder een duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

- A041**   **Kolgans**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.700 vogels (seizoensgemiddelde). Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van habitatype H4010 vochtige heiden, H6410 blauwgraslanden of H7140 overgangs- en trilvenen is toegestaan.
- Toelichting   Aantallen kolganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Sinds de jaren tachtig zijn aantallen toegenomen, recent is er sprake van fluctuaties zonder een duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.
-
- A043**   **Grauwe gans**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 280 vogels (seizoensgemiddelde). Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van habitatype H4010 vochtige heiden, H6410 blauwgraslanden of H7140 overgangs- en trilvenen is toegestaan.
- Toelichting   Het gebied heeft voor de grauwe gans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Sinds begin jaren negentig zijn aantallen sterk toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.
-
- A045**   **Brandgans**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 430 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 6.100 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats. Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van habitatype H4010 vochtige heiden, H6410 blauwgraslanden of H7140 overgangs- en trilvenen is toegestaan.
- Toelichting   Aantallen brandganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het aantalsverloop vertoont een lichte positieve tendens, maar deze is niet significant door grote fluctuaties. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.
-
- A050**   **Smient**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.700 vogels (seizoensgemiddelde). Enige achteruitgang in foerageergebied ten gunste van habitatypen H4010 vochtige heiden, H6410 blauwgraslanden of H7140 overgangs- en trilvenen is toegestaan.
- Toelichting   Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Er was sprake van hoge aantallen in de jaren tachtig met daarna een afname. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

- A051**   **Krakeend**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting   Het gebied heeft voor de krakeend o.a. een functie als foerageergebied. Aantallen zijn toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.
- A052**   **Wintertaling**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting   Het gebied heeft voor de wintertaling o.a. een functie als foerageergebied. Aantallen zijn afgenomen. Er is geen landelijke herstelopgave van toepassing dus handhaving van de huidige situatie is voldoende.
- A056**   **Slobeend**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting   Aantallen slobeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop laat een fluctuerend patroon zien. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.
- A059**   **Tafeleend**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting   Het gebied heeft voor de tafeleend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1995, daarna weer een afname. Handhaving van de huidige situatie is voldoende vanwege dit aantalsverloop en de marginale bijdrage aan de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding.
- A061**   **Kuifeend**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 470 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting   Het gebied heeft voor de kuifeend o.a. een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is vooral een gevolg van negatieve toekomstverwachtingen op grond van oligotrofiëring en terugkeer van zoet-zout overgangen in andere Natura 2000 gebieden.
- A068**   **Nonnetje**
Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting   Aantallen nonnetjes zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Begin jaren negentig zijn aantallen toegenomen, daarna fluctuerend. De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is vooral gebaseerd op de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer, zodat behoud voor de Alde Feanen voldoende is.

A156	Grutto
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 880 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaapplaats.
Toelichting	Het gebied heeft voor de grutto o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Aantallen foeragerende vogels fluctueren. Handhaving van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding vooral betrekking heeft op gebieden buiten het Natura2000-netwerk.

4.7 Complementaire doelen

De instandhoudingdoelstelling van het Natura2000-gebied heeft mede betrekking op een of meer complementaire doelen die zijn gesteld voor habitattypen en soorten die zijn opgenomen in resp. bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisering van het landelijk doel voor de betreffende habitattypen en soorten. Complementaire doelen zijn geformuleerd (a) voor habitattypen en soorten met een zeer ongunstige staat van instandhouding en (b) voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/ of onvoldoende geografische spreiding. Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 Doelendocument (paragraaf 3.3). In dit geval geldt het volgende complementaire doel:

H1042	Gevlekte witsnuitlibel
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor vestiging duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.
Toelichting	De gevlekte witsnuitlibel heeft landelijk een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde vestiging van een nieuwe populatie (met het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding.

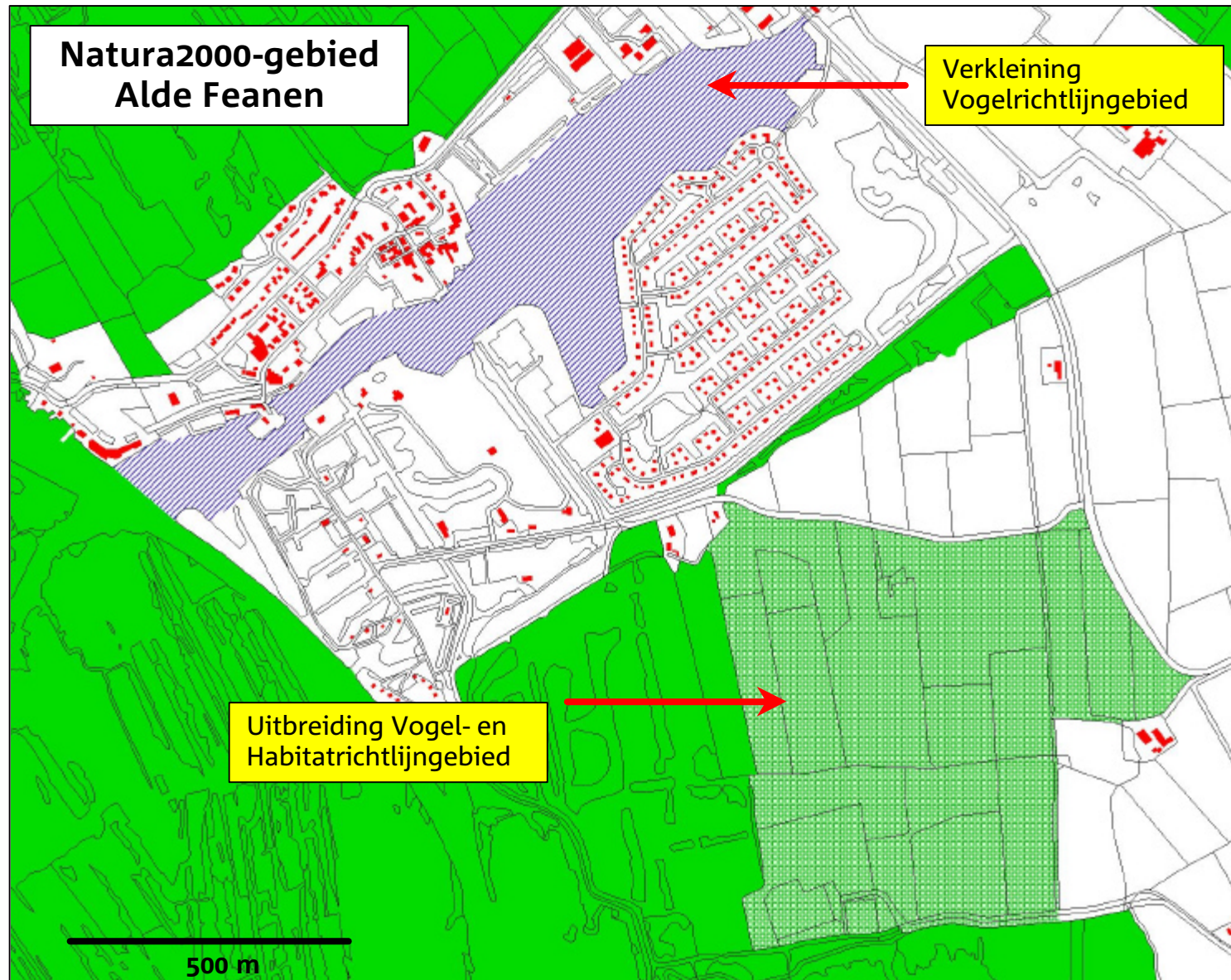
4.8 Beschermd natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Alde Feanen omvat geheel het beschermd natuurmonument Tuskensleatten. Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de "oude doelen"). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen

gaan de Natura 2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingsdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang in het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. Het van rechtswege vervallen besluit is ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

Grenswijzingen Vogelrichtlijn

013 Alde Feanen: Uitbreiding en verkleining van het Vogelrichtlijngebied bij Eernewoude

1A
2 MEI 1978

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het gebied, bekend onder de naam "Tuskensleatten", in de gemeente Smallingerland, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is om zijn natuurschoon en zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het gebied bestaat uit in het verleden gedeeltelijk vergraven laagveen en sindsdien in zijn natuurlijke ontwikkeling nauwelijks is gestoord;

dat dit heeft geleid tot een grote variatie in milieuomstandigheden met de daarmee samenhangende rijke verscheidenheid aan levensgemeenschappen;

dat het natuurmonument bestaat uit een samenstel van open water, rietlanden, moeras en moerasbos, afgewisseld met vochtige graslanden;

dat tot deze levensgemeenschappen diverse plantengemeenschappen behoren die minder algemeen tot zeldzaam zijn en waarvan bovendien diverse min of meer zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument fungeert als broed- en pleistergebied voor een groot aantal vogelsoorten, waaronder minder algemene en zeldzame soorten;

dat het natuurmonument van belang is als pleisterplaats voor ganzen;

dat de hierboven genoemde waarden zich, doordat het gebied tot op heden relatief stabiele gebruikspatronen kent en weinig toegankelijk is, beter dan elders kunnen ontwikkelen;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hierboven genoemde biologische waarden, maar ook de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de kwaliteit van het water, de voor de avifauna noodzakelijke rust en de door het vroegere gebruik tot stand gekomen terreingesteldheid;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 3 mei 1977, nr. NLB/N-25488, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van het gebied "Tuskensleatten" in de gemeente Smallingerland;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Friesland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanningologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Tuskensleatten", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Oudega, sectie D, nrs. 85 t/m 93, 95, 98 t/m 104, 123 t/m 125 129 t/m 135, 332, 333, 338 t/m 342, 355, 434, 435; sectie E, nrs. 882, 883, 889 t/m 893, 932 t/m 934, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 28.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Vernhoeve.

Toelichting

Het natuurmonument "Tuskensleatten" (+ 95 ha) maakt deel uit van de Oude Venen en is gelegen in de gemeente Smallingerland.

Het terrein ligt in een laaggelegen veengebied en is voor een deel ontstaan ten gevolge van vervening. Hierdoor ontstonden zogenaamde petgaten, waartussen zetwallen gespaard bleven. Een ander deel van het natuurmonument bestaat uit vochtige graslanden.

De verscheidenheid aan milieumomstandigheden in het gebied is groot. Wat dit betreft zijn vooral de in het verleden door verveningen tot stand gekomen verschillen in gebruikspatroon van grote invloed op de samenstelling van de in het gebied bestaande levensgemeenschappen.

In de rietlanden is het rietverbond het meest algemene vegetatietype. Een deel van deze vegetatie kan worden aangeduid als veenmosrietland. Plaatselijk is de verzuring zo sterk dat er een tendens aanwezig is in de richting van hoogveenvorming. Van de hogere plantesoorten die in dit gebied aanwezig zijn kunnen worden genoemd rode bosbes, dopheide, eenjarig wollegras, veenbes, kamvaren en blauwe knoop. Het feit dat een aantal van deze soorten binnen het gebied van de Oude Venen alleen in Tuskensleatten voorkomt illustreert het bijzondere karakter van het natuurmonument.

De verlandingszones vertonen op een kleine oppervlakte een grote verscheidenheid aan plantengemeenschappen, die kenmerkend is voor de verschillende stadia van verlanding in een matig voedselrijk tot voedselrijk milieu. In deze zones vindt plaatselijk zogenoemde drijftilvorming plaats.

Het moerasbos kan gerekend worden tot de elzenbroekbossen; met name uit de kruidlaag blijkt dat het goed ontwikkeld is.

De graslandvegetaties kunnen grotendeels worden gerekend tot het glanshaververbond. Plaatselijk vertoont de vegetatie kenmerken van het dotterverbond. Bovendien ontwikkelen de graslandvegetaties zich plaatselijk in de richting van het biezenknoppen-pijpestrootjesverbond. Verwacht kan worden dat, bij een daarop gericht beheer, de ontwikkeling van de graslandvegetaties zal gaan in de richting van het laatstgenoemde verbond, waarvan het areaal in Nederland zeer sterk is afgenomen.

De Oude Venen behoren tot de belangrijkste ganzen-, watervogel- en weidevogelgebieden van Nederland. Doordat Tuskensleatten, in tegenstelling tot de rest van het gebied, moeilijk toegankelijk is, wordt het gekenmerkt door een grote mate van rust. Deze rust vormt, met de grote afwisseling in milieumomstandigheden, de basis voor de grote vogelrijkdom van het gebied. Aange troffen worden soorten als woudaapje, roerdomp, kemphaan, tureluur, snor, sprinkhaanrietzanger, bruine kiekendief en diverse eendesoorten waaronder tafeleend en slobeend.

De rust is met name van belang voor de betekenis van het gebied als pleisterplaats van enkele ganzensoorten.

Het gebied wordt begrensd door de Geeuw, de Oude Hooidamsloot, de Hooiweg en de Hooidamsloot.

Ten slotte zij vermeld, dat door het natuurmonument een gasleiding loopt.